

////////////////////////////////////

BELEIDSADVIES

KLIMAATSPRONG VOOR DE INDUSTRIE

TRANSITIE-INSTRUMENT

////////////////////////////////////

Datum:	02/04/2026
Aan:	Kabinet Diependaele
Vanwege:	Permanent overlegorgaan van 'Klimaatstrong voor de industrie'
Trekkers:	Bart De Caesemaeker (VLAIO), Wout Behaeghel (VLAIO) en Benjamin Dupont (essenscia) Werkgroep Transitie-instrument
Inhoud:	Advies na evaluatie Tracks oproep en benchmarkstudie
Status:	FINAAL na bespreking op de klankbordgroep van 31/03/2026 en het permanent overlegorgaan van 01/04/2026

SITUERING VAN DE ADVIESVRAAG

De Vlaamse Regering heeft de intentie om 2 miljard euro over 10 jaar vrij te maken voor de verduurzaming van de industrie via transitiecontracten en vraagt een advies aan Klimaatstrong voor de industrie om deze middelen doeltreffend en doelgericht in te zetten. In dat kader formuleerde de Werkgroep Transitie-instrument een eerste inhoudelijk advies over de verdere opzet en uitrol van het transitie-instrument. Dit advies werd voorgelegd aan het permanent overlegorgaan en de klankbordgroep van Klimaatstrong voor de industrie.

Het advies is gebaseerd op de opgebouwde ervaring uit de door VLAIO georganiseerde pilootoproep naar de elektrificatie van proceswarmte, de uitgevoerde internationale benchmark oefening, diverse analytische studies en de feedback ontvangen uit de industrie zelf. De focus van Klimaatstrong zijn bedrijven in de staal-, chemie- en raffinagesector die onder ETS vallen.

SAMENVATTING

Het permanent overlegorgaan van Klimaatstrong (verder "Klimaatstrong") adviseert na advies van de werkgroep transitie-instrument en feedback van de klankbordgroep de transitiecontracten en het voorziene budget voor te behouden voor grootschalige en structurele industriële projecten met een transformatief karakter. De vertegenwoordigers van de industrie en havens binnen Klimaatstrong adviseren in de mate van het mogelijke geïntegreerde oproepen te organiseren, waaraan zowel de ETS als de ESR-sectoren kunnen deelnemen, op voorwaarde dat hierbij geen afzonderlijke budgetten voor ETS of ESR-sectoren worden geoormerkt. Klimaatstrong pleit ervoor een onderscheid te maken tussen de technologiecategorieën en hiervoor afzonderlijke oproepen te organiseren. Klimaatstrong bereikte geen consensus over de te maken technologische keuze(s)

en laat deze beslissing over aan het beleid. Men geeft aan dat men belang hecht aan een bevraging van de betrokken bedrijven, rekening houdende met een noodzakelijk kritische houding ten opzichte van deze input. Klimaatsprong vraagt of er kan nagedacht worden over de mogelijkheid bijkomende oproepen te organiseren. Tot slot formuleert men de aanbeveling voor een gekozen technologische focus telkens na te gaan wat het meest geschikte ondersteuningsmechanisme is.

Het advies omvat **zeven centrale aanbevelingen**, die verder worden toegelicht.

- Het toepassingsdomein van de transitiecontracten naar **projectinhoud**
- Het toepassingsdomein van de transitiecontracten naar **doelgroep**
- De **technologische focus** van de oproep of oproepen
- De gevolgde **aanpak** bij het formuleren van oproepen
- Het eventuele **belang** van bijkomende of aanvullende oproepen
- Het **ondersteuningsmechanisme** en de **contractperiode**
- **Timing en invulling** van oproepen

1. HET TOEPASSINGSDOMEIN VAN DE TRANSITIECONTRACTEN NAAR PROJECTINHOUD

Klimaatsprong formuleert in consensus de aanbeveling het transitie-instrument voor deze doelgroep te richten op grootschalige, structurele industriële projecten met een hoge absolute CO₂ impact, waarvoor investeringsbeslissingen niet vanzelf tot stand komen. De vertegenwoordigers van de industrie en havens binnen Klimaatsprong wijzen daarbij op het belang van de huidige internationale economische context. Het zou moeten gaan om projecten waarvoor gedurende meerdere jaren een vorm van operationele ondersteuning een meerwaarde vormt. Een gedeeltelijke risicodekking door de overheid kan eveneens een meerwaarde vormen. Voor kleinere investeringen bestaan reeds passende Vlaamse instrumenten, het is de bedoeling het transitie-instrument complementair met het bestaande instrumentarium in te zetten.

BBL stelde additioneel voor te kiezen voor bedrijven, die op bedrijfsniveau een klimaattransitieplan kunnen voorleggen, maar over het opleggen van dergelijke voorwaarde bestaat geen consensus. Klimaatsprong oordeelt in deze context wel dat de projecten een transformatief karakter moeten hebben en dat incrementele verbeteringen niet volstaan.

2. HET TOEPASSINGSDOMEIN VAN DE TRANSITIECONTRACTEN NAAR DOELGROEP

De vertegenwoordigers van de industrie en havens binnen Klimaatsprong formuleren de aanbeveling voor de inzet van transitiecontracten en het overeenkomstig budget géén opsplitsing te maken naar doelgroep, ETS of ESR. De pilootoproep leverde goede resultaten op. Enkele organisaties maakten enig voorbehoud bij het a priori samenvoegen van de middelen bedoeld voor ETS en ESR. De bezorgdheid bestaat er vooral in dat de oproep of oproepen voor beide doelgroepen geschikt dienen te zijn.

Klimaatsprong vraagt na te gaan of het mogelijk is gemeenschappelijke oproepen te formuleren voor beide doelgroepen (ETS en ESR), afhankelijk van de technologische keuze van de oproep. Dit

kan de kwaliteit van de geselecteerde projecten ten goede komen door een verhoogde competitie en een verdeling van de middelen over de beste projecten. De pilootoproep toonde aan dat deze aanpak minstens voor de grotere ESR bedrijven en voor een technologische focus 'elektrificatie van warmte' geen onoverkomelijk probleem stelt.

3. DE TECHNOLOGISCHE FOCUS VAN DE OPROEP OF OPROEPEN

Deze adviesvraag houdt onderliggend de vraag in naar de mogelijke verdeling van het beschikbare budget over meerdere technologieën of naar de beperking van het aantal technologieën in functie van het bereiken van een voldoende kritische massa.

Klimaatsprong is van oordeel dat een tenderopzet waarin fundamenteel verschillende technologieën rechtstreeks met elkaar concurreren, kan leiden tot suboptimale resultaten. De industrievertegenwoordiging en havens geven bovendien aan dat deze aanpak hard-to-abate sectoren kan benadelen. Klimaatsprong adviseert daarom een onderscheid te maken tussen de verschillende technologiecategorieën via aparte calls, gelijkaardig aan enkele buurlanden.

Meerdere studies, zoals de recente DEEPIN-studie van de VUB (auteur Tomas Wyns), tonen aan dat een beperkt aantal breed inzetbare technologieën in aanmerking komen voor de decarbonisatie van staal, chemie en raffinage aan competitieve prijzen.

Bij elk van die technologieën maken industrievertegenwoordiging en havens een aantal overwegingen, die hieronder kort worden besproken (punt 1-4).

1. CCS is inzetbaar voor procesemissies en moeilijk vermijdbare restemissies.

CCS is een technologie met veel potentieel om grote hoeveelheden CO₂ af te vangen, bovendien zal deze technologie en de waardeketen niet opgestart raken zonder een belangrijke rol van de overheid. CCS laat toe CO₂ uitstoot te vermijden waarvoor geen andere technologische alternatieven bestaan. Contacten met bedrijven en infrastructuurbeheerders wijzen op een belangrijke randvoorwaarde. Slechts op voorwaarde dat er voldoende kritische massa is en dus voldoende omvangrijke gecumuleerde volumes op een gecoördineerde wijze aangeboden worden aan het transportsysteem (met name op korte termijn de CO₂Backbone en de CO₂Highway) kan het transportsysteem aan competitieve prijzen uitgebaat worden. De maatschappelijke meerwaarde zit aldus in het systeemresultaat en niet in afzonderlijke projecten.

2. De elektrificatie van industriële processen en warmte
Klimaatsprong ziet potentieel in deze technologie zoals de mogelijkheid tot energetische efficiëntie bij bv. toepassing van warmtepompen en restwarmterecuperatie, is flexibel inzetbaar en in tegenstelling tot CCS vereist elektrificatie geen minimum gecumuleerde volumes op systeemniveau.
3. Decarbonisatieprojecten, die gebaseerd zijn op het gebruik van waterstof.

Studies geven aan dat dit relatief dure projecten in de industrie zouden zijn, maar de inzet van low carbon waterstof zou een opportuniteit kunnen vormen. Er wordt verwacht dat de Europese regelgeving eind 2026, begin 2027 zou kunnen veranderen ten voordele van het gebruik van low carbon hydrogen om te voldoen aan Europese RFNBO doelstellingen, maar hierover bestaat op het moment van het opstellen van het advies nog geen zekerheid.

4. Circulaire toepassingen zoals o.a. recyclage en CCU

Er wordt verwacht dat circulaire toepassingen zoals o.a. recyclage en CCU belangrijk zullen worden in de toekomst, maar de toepassingen zijn momenteel nog duur en de regelgeving staat nog niet op punt. Mogelijk worden op dit moment beter andere acties overwogen om deze pistes op termijn beter te faciliteren.

Klimaat sprong bereikte geen consensus over een mogelijke technologie keuze. Meerdere leden zien CCS als belangrijke technologie om de doelgroep te decarboniseren, waarvoor overheidssteun onder de vorm van oproepen van het type CfD een meerwaarde kan vormen. Deze keuze zou als consequentie hebben dat er een kritische massa aan CO₂ dient afgevangen te worden om het transportsysteem effectief en kostenefficiënt te kunnen opstarten.

De vertegenwoordigers van de industrie geven drie technologieën aan (met name CCS, Elektrificatie van warmte, gebruik van (blauwe) waterstof) die in een eerste fase aan bod zouden kunnen komen en geeft tevens aan dat het de weloverwogen technologiekeuze aan het beleid wil overlaten. Deze technologieën lijken vandaag veelbelovend. Dit neemt niet weg dat Vlaanderen ruimte dient te laten voor andere en toekomstige technologieën en processen die duurzaam, competitief en strategisch relevant kunnen zijn zoals bijvoorbeeld CCU, chemische recyclage en biomassa. Ook andere strategisch relevante projecten in het kader van CO₂-reductie en circulariteit dienen dus in aanmerking te komen voor ondersteuning.

BBL wijst op de volgende significante risico's indien het budget gaat naar slechts één enkele technologie, met name CCS:

- Sterke concentratie van middelen op 1 transitiepad en een paar projecten/bedrijven ("veel eieren in één mand" en risico op sunk costs)
- Lock-ins en blijvende afhankelijkheden van bv. fossiele inputs, restemissies, veilige en permanente opslag
- Belemmering van opstart markt voor non-virgin en andere opties voor veel technologie na 2040 (CCS-ladder)

Om deze risico's te reduceren, raadt BBL aan om de middelen te spreiden over de beloftevolle technologieën. Ze pleiten in het bijzonder voor investering in elektrificatie van warmte, naast een budget voor innovatieve circulaire toepassingen. Daarnaast pleit BBL ervoor om de risico's van CCS te mitigeren via sterke randvoorwaarden zoals:

- Preselectie op basis van CCS-ladder (bv. procesemissies vs. verbrandingsemissies)
- Alleen op bestaande installaties
- Minimale afvangratio

4. DE GEVOLGDE AANPAK BIJ HET FORMULEREN VAN TRANSITIE OPROEPEN

Klimaatsprong geeft aan dat men er voorstander van is dat transitie-oproepen voorafgegaan worden door een bevraging van bedrijven. Er wordt evenwel ook gewaarschuwd voor beperkingen aan deze werkwijze en men dient enige voorzichtigheid te hanteren bij de interpretatie van dergelijke bevragingen. De kans is immers reëel, dat bedrijven in een bevraging zullen kiezen voor de technologieën, die voor henzelf toepasbaar zijn, terwijl ook argumenten, die het belang van één enkel bedrijf overstijgen, een rol moeten spelen bij het opzet van het steuninstrument. BBL en ACV beklemtonen het belang van een goed evenwicht (en onderscheid) tussen maatschappelijke objectieven en ambtelijke voorbereiding enerzijds en input van betrokken stakeholders anderzijds.

Bij de uitwerking van oproepen, op een moment dat het beleid een keuze gemaakt heeft, is het belangrijk om te waken over goed overleg met bedrijven en dat een systematische, goede en brede communicatie gevoerd wordt.

5. HET EVENTUELE BELANG VAN BIJKOMENDE OF AANVULLENDE OPROEPEN

De vertegenwoordigers van de industrie geven aan te verwachten dat een aantal bedrijven niet in staat zullen zijn op korte termijn projectvoorstellen in te dienen, maar op termijn wel waardevolle projecten kunnen uitwerken. Klimaatsprong wijst er bovendien op dat er ook in de toekomst nood zal blijven aan verdere decarbonisatieprojecten.

Klimaatsprong vraagt daarom om vervolgooproepen en eventueel zelfs periodische oproepen te overwegen om op die manier te vermijden dat het noodzakelijk is dat alle waardevolle projecten binnen een relatief nauw tijdsvenster aangeboden en gerealiseerd moeten worden.

De kans is reëel dat er vanwege onderbesteding jaarlijks budgetten zullen vrijkomen. Een belangrijk aandeel van de middelen worden immers voorbehouden voor risicobeheersing. Dit biedt mogelijkheden om met deze middelen bijkomende oproepen te organiseren. Het is evenwel niet voorspelbaar hoeveel middelen zullen vrijkomen en wat de timing zou kunnen zijn. Bijkomend vraagt Klimaatsprong of er kan nagedacht worden over een (extra) budget dat toelaat aanvullende of bijkomende oproepen te organiseren.

6. HET ONDERSTEUNINGSMECHANISME EN DE CONTRACTPERIODE

Klimaatsprong adviseert na te gaan wat het meest geschikte ondersteuningsmechanisme is in functie van de gekozen technologische focus. De vertegenwoordigers van de industrie beklemtonen dat het essentieel is dat het mechanisme oog heeft voor de internationale context waarbinnen industriële investeringsbeslissingen worden genomen en voldoende rekening houdt met CAPEX, OPEX en CO₂-kosten in die beslissingen. Klimaatsprong pleit ervoor zoveel mogelijk competitieve oproepen te organiseren, op voorwaarde dat deze aanpak mogelijk en doelmatig is. Klimaatsprong adviseert na te gaan dat de steunperiode voldoende lang is om de meest relevante risico's af te dekken.

7. TIMING EN INVULLING VAN OPROEPEN

Klimaatsprong acht het essentieel om snel perspectief op nieuwe oproepen te bieden, mede gelet op de doorlooptijden van Europese aanmeldings- en beslissingsprocessen inzake staatssteun. Grote industriële investeringen vergen immers jaren voorbereiding en moeten aansluiten bij investeringscycli van bedrijfssites en de beschikbaarheid van infrastructuur (elektriciteit, CO₂, waterstof). De vertegenwoordigers van de industrie geven aan dat sommige bedrijven ook rekenen op Europese subsidiesteun (zoals vanuit het EU Innovation Fund) die vervalt wanneer voor een welbepaalde datum geen finale investeringsbeslissing werd genomen. Zonder tijdige en voorspelbare oproepen blijven projecten in de pijplijn steken of verschuiven ze naar andere regio's.

BIJLAGE 1: LEDEN VAN DE WERKGROEP TRANSITIE-INSTRUMENT (inclusief optionele deelnemers):

- Thomas De Witte (staalnijverheid)
- Benjamin Dupont (essencia)
- Michiel Maertens (VEKA)
- Maxime Van Peel (PMV)
- Yannick Van den Broeck (VOKA)
- Yelter Bollen (BBL)
- Astrid Volckaert (WEWIS)
- Matthijs Driesen (acv-csc.be)
- Kaat Bots (Port of Antwerp-Bruges)
- Pieter-Jan Cluyse (North Sea Port)
- Lucas Maurer (VEKA)
- Tomas Velghe (VEKA)
- Laurent Serrure (VEKA)
- Mieke Vercaeren (VLAIO)
- Behaeghel Wout (VLAIO)
- Bart De Caesemaeker (VLAIO)

Waarnemers:

- Bart Martens (kabinet Bonte)
- Karoline Van den Brande (kabinet Diependaele)

BIJLAGE 2:

- **Valentijn Bilsen, Idea Consult (2025) in opdracht van VLAIO:** zie [Benchmarkstudie: over de inzet van bijpascontracten \(contracts for difference\) in de buurlanden](#)
- **Wyns, T., Van der Perre, S. & Khandekar, G. (2025):** [DEEPIN - Deep Industrial greenhouse gas reductions in Belgium | BSoG](#)
- **Evaluatie pilootoproep TRACKS (VLAIO, 2025)**